

T.C
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
RESİM BÖLÜMÜ

MİNYATÜR VE İLLÜSTRASYON KARŞILAŞTIRMALARI
[DİPLOMA PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ARAŞTIRMA VE
UYGULAMA RAPORU]

Hazırlayan
Miraç DEĞERMENÇİ

Yöneten
Doç. Muhammet TATAR

ERZURUM 2023

GİRİŞ.....	3
1. BÖLÜM.....	4
1.1. MİNYATÜR SANATI.....	4
1.1.1 Minyatür Sanatı Tanımı ve Genel Özellikleri	4
1.2. İslamiyetten Önce Minyatür Sanatı.....	5
1.3. İslam Sanatında Minyatür.....	5
1.3.1 Osmanlı Dönemi Minyatür Sanatı.....	6
1.3.2. Levni	8
1.3.3. Matrakçı Nasuh.....	8
1.3.4. Mehmet Siyah Kalem.....	9
1.4. Minyatür Sanatından Etkilenmiş Olan Sanatçılar.....	10
1.4.1. Ergin İnan.....	10
1.4.2. Devrim Erbil.....	10
1.4.3. Erol Akyavaş.....	11
1.5. İLLÜSTRASYON	12
1.5.1. İllüstrasyon Tanımı ve Genel Özellikleri	12
1.5.2 Kitap İllüstrasyonu Nedir?.....	14
1.5.3. Minyatür ve İllüstrasyon Arasındaki İlişki.....	15
1.5.4. Anlatı Sanatı Nedir ?.....	17
2.BÖLÜM	
2.1. UYGULAMA RAPORU.....	20
2.2. UYGULAMA YAPILIŞI.....	20
2.3. İÇERİK VE BİÇİME YÖNELİK SAPTAMALAR.....	20
2.4. UYGULAMANIN DÜŞÜNSEL YÖNÜ.....	20
SONUÇ.....	21
RESİMLER.....	23
KAYNAKÇA.....	32
ÖZGEÇMİŞ.....	34

GİRİŞ

Minyatür, Uygur Türklerinden başlayıp, günümüze kadar ulaşan, önemli tarihsel olayları el yazma kitaplara daha ziyade okuma yazması olmayanları bilgilendirmek amacıyla çizilen resimlerdir. Minyatürler sayesinde doğuda ve batıda yaşanan tarihi olaylar tüm detayları ile belgelenmiş, günümüze kadar gelmiştir. Minyatür özel bir üslupta yapılmış olan resimlere denir. Minyatür, hikâye, şiir ve tarihin canlı tercümanıdır. Şiir ve edebiyatın canlı timsali ve tecellisidir. Minyatürde, resim sanatının kaidelerinden olan perspektif, anatomi, plan, ışık-gölge ihmal edilmiştir. Bunların yerine incelik, renklerin ahengi, konunun bütün detayıyla ve zenginliğiyle resmedilmesi tek bir karede anlatılması tercih edilmiştir (Tahir & Behzad, 1953, s. 29).

Minyatür Sanatı, Osmanlı Dönemindeki yükselişinden sonra sanat ve tasarım anlayışındaki batılılaşma karşısında kayıtsız kalamamış ve çeşitli dönüşümlere maruz kalmıştır. Yaşanan bu dönüşüm neticesinde Osmanlı Dönemi sonrası minyatür sanatında, önceki dönemlerde görüldüğü gibi bir üslup gelişimi gözlemlenmemektedir. Osmanlı Döneminden sonra yaşanan bu tıkanıklık, minyatür sanatının geleneksel bir dönem sanatı olduğu algısına sebebiyet vermiştir. Günümüzde minyatür tekniği icra edilmeye devam ediliyor olsa dahi, bu algının kırılmamış olduğu söylenebilir. Günümüz minyatür sanatçılarının ve minyatür tekniğinden yararlanan illüstratörlerin eserleri yoğunlukla Osmanlı izlerini barındırmaktadır. Modern etkilerin yansıması dolayısıyla, teknik, üslup, yorumlama ve işlev açısından, ancak belirli dönem özellikleri üzerinden yorumlanmaya devam edildiği görülebilmektedir. (Çetin,2018).

Minyatür sanat niteliğinin yanı sıra, süregelen Türk tarihinin bir parçası haline gelerek, döneminin kitaplarında yer almış, o zamanların bilim, edebiyat, kültür, algı ve yaşayışına ışık tutarak Türk grafik tasarımında illüstrasyon sanatının temelini oluşturmuştur. (Çetin,2018). Günümüz sanatçılarının geçmiş uygarlıklara ait sanatları ve geleneksel sanatları eserlerinde yeniden yorumlamaları, bu sanatlara yer vermeleri sanatçının geçmişle arasında bir bağ kurmasını, ayakları yere basan eserler üretmesini sağlamaktadır. (Karaata,2018).

2.BÖLÜM

UYGULAMA RAPORU

2.1.UYGULAMA YAPILIŞI

Uygulama farklı boyutlardaki sulu boya kağıtları üzerine karışık teknikle yapılmıştır. Sulu boya, kuru boya, beyaz jel kalem, altın yıldız ve kaligrafi kaleminden yararlanılmıştır. Firdevs'inin Şehnamesinden bir parça olan Zal ve Simurg'un hikayesi minyatürün tasarım öğeleriyle illüstratif bir şekilde işlenmiştir. Çoklu kare anlatıdan yararlanılarak hikâye anlatılmaya çalışılmıştır.

2.2.İÇERİK VE BİÇİME YÖNELİK SAPTAMALAR

Firdevsi'nin Şehnamesindeki Zal ve Simurg'un hikayesi özenle seçilmiştir. Zal albino bir bebektir ve şeytandan gelme olarak nitelendirilir. Ailesi tarafından terkedilen Zal'a Simurg dadılık yapar. Hikâyenin önemli kısımları ve ana karakterleri 20x20 cm sulu boya kağıtlarına en önemli ana olay ise 100x70 boyutlarındaki sulu boya kağıdına resmedilmiştir. Büyük boyutlardaki resim etrafına sıralı bir şekilde küçük boyutlardaki resimler asılmış ve hikâyenin akışı çoklu anlatıyla sağlanmıştır. Doğal unsurlarda ağaç, bulut, su vb. minyatürün etkileri çok net bir şekilde görülür. Minyatürün kontur etkileri ise resimlerin içine işlenmiş belli bölgelerde altın yıldızdan yararlanılmıştır. Figürlerde illüstratif etkiler yoğun bir şekilde görülür. Minyatürün detaylı işçiliğiyle kendine has tekniği illüstrasyonla harmanlamıştır. Geleneksel bir sanat ve kültür mirası olan minyatürün etkilerini, çağdaş bir sanat olan illüstrasyona yansıtarak minyatüre olan ilgiyi arttırmak ve özümüzü hissetmek amaçlanmıştır.

2.3.UYGULAMANIN DÜŞÜNSEL YÖNÜ

Sanatçı doğduğu yaşadığı coğrafyada, kendi tarihinden ve var olduğu kültüründen etkilenir. Kendi kültürünün mirasını kendinden etkiler katıp ve kişisel özellikleriyle yorumlayıp eserlerine yansıtır. Modern Sanatta sanatçılar birçok kez kendi özlerine dönerek eserlerinde geçmişinden izler barındırırlar. Sanatçı kendi tarihini yaşanmışlıklardan, hikayelerinden, destanlarından, mitolojilerinden öğrenir. Tarih bilgisi ve bilinci, günümüzü anlamak açısından en etkili yöntemlerdendir.

Sanatçının geçmişi ve kültürle olan ilişkisi, onun sanatsal ifadesini şekillendiren önemli bir faktördür. Geçmişinden ve kültürel mirasından ilham alarak, sanatçı kendisini ifade ederken, toplumla daha derinlemesine bir bağ kurabilir ve sanat eserlerini anlamlı ve etkileyici kılar. Bir sanatçının kültürel geçmişi, onun kimliğinin temel bir parçasıdır ve ondan kopamaz.

Sanatçı kendi köklerinden veya kültürel mirasından ilham alarak eserlerinde yerel motifleri, gelenekleri veya hikayeleri kullanabilir. Kültürel miras, sanatçının eserlerinde yerel bir kimlik, tarihî bağlantılar veya toplumsal mesajlar arayışını yansıtabilir.

Hikâye anlatma ve olayları anlama arzusu insanlığın temel bir unsurudur. Geçmiş geleneklerimizi anlama, sorgulama ve merak edilenin kökenini araştırma ihtiyacı sanatçının doğasında vardır. İnsan sürekli var olan durumları bir anlatı halinde sunma ihtiyacı duyar. Geçmişini tarihini anlamak ve anlatmak ister.

Anlatının en etkili yollarından olan illüstrasyon ve minyatür tam da insanın anlatısını daha iyi anlaşılabilir kılması için mükemmel bir araçtır. Bu uygulamada, geleneksel sanatımız olan minyatürün tasarım öğelerinin illüstratif etkilerle yorumlanması, betimlenmesi ve yeni anlatım yollarıyla gösterilmeye çalışılması amaçlanmıştır. Etkili bir anlatım ve daha çok ilgi çekici olabilmesi için şiir, destan, mitoloji vb. anlatımda kalıcı etkiler bırakan edebi türlerden yararlanılmıştır.

Uygulamada, Türk Minyatürünün estetik yönüne doğrudan bir gönderme yaparak izleyicide geçmişten etkiler bırakmak, geçmiş ve günümüz arasında bir köprü kurmak istenmiştir. Minyatür ve illüstrasyonun ilişkisi gözler önüne serilmiş ve aralarındaki ilişki içerik ve biçim açısından incelenmiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada, minyatür ve illüstrasyon sanat türleri derinlemesine incelenmiş ve bu iki sanat türünün temel benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyulmuştur. Her iki sanat türü de metni veya hikâyeyi görsel olarak ifade etmek ve metni daha anlaşılır kılmak için kullanılır. Minyatürler, küçük boyutları ve detaylı işçilikleriyle öne çıkan tarihî ve dini temaları işlemeye odaklanırken, illüstrasyonlar daha geniş bir yelpazeye sahip içerikleri ve farklı sanatsal biçimleri ifade etmek için kullanılır.

Minyatürlerin, küçük boyutları ve yoğun detayları nedeniyle figürler ve sahnelerde stilizasyon sıklıkla kullanılırken, illüstrasyonlar daha büyük boyutlarda olabilir ve daha gerçekçi veya çeşitli sanatsal tarzlarda oluşturulabilir. İllüstrasyonlar, genellikle modern çağın gereksinimlerine uyum sağlayarak dijital medya ve çeşitli endüstrilerde yaygın olarak kullanılırken, minyatürler geleneksel el sanatları ve kültürel bağlamlarda değerini sürdürmektedir.

Her iki sanat türü de benzersiz estetik değere sahiptir ve izleyicilere veya okuyuculara farklı deneyimler sunar. Minyatürler, tarihî ve kültürel mirasa olan bağlılığı ve ustaca işlenen detaylarıyla kültürel kimliğin vurgulanmasına yardımcı olurken, illüstrasyonlar, geniş içerik yelpazesi ve modern anlatım teknikleri ile geniş bir izleyici kitlesini etkiler.

Sonuç olarak, minyatür ve illüstrasyon sanat türleri, görsel anlatımın gücünü kullanarak metni ve hikâyeyi zenginleştiren önemli sanatsal ifade biçimleridir. Her biri, kendi benzersiz özellikleri ve estetik değerleriyle sanat dünyasına katkı sağlar ve izleyicilere farklı estetik deneyimler sunar. İllüstrasyon ve minyatürün bir arada kullanılması, sanatçıların yaratıcılığını ve ifade biçimini zenginleştiren etkileyici bir kombinasyon sağlar. Bu birleşim hem görsel açıdan etkileyici hem de anlatısal olarak güçlü eserlerin ortaya çıkmasına olanak tanır. İllüstrasyon ve minyatürün bir arada kullanılması sayesinde bir çocuk kitabı, minyatürlerle desteklenmiş illüstrasyonlarla zenginleştirilebilir. Minyatürler, hikâyenin anlatıldığı metnin yanına eklenerek kitabın sayfalarını süsleyebilir ve çocuk okuyucuların dikkatini çekebilir. İllüstrasyonlar, metnin içeriğini açıklamak veya ana karakterleri canlandırmak için kullanılırken, minyatürler metindeki sahneleri küçük boyutta detaylı bir şekilde görselleştirerek okuyucuların hayal gücünü harekete geçirebilir. Mitolojik hikâyeler, minyatür ve illüstrasyonların birleştirildiği güçlü bir araç olabilir. Mitolojik karakterlerin minyatürlerle küçük boyutlarda detaylı bir şekilde tasvir edilmesi, hikâyenin büyüdü dünyasına izleyiciyi veya okuyucuyu çekebilirken, illüstrasyonlar mitolojik sahnelerin büyük boyutta ve etkileyici bir görsellikle ifade edilmesine olanak sağlayabilir.

Uygulama raporunda incelenen çalışma da işte bu bağlamda ele alınmış ve bir sanatçının, minyatür sanatını illüstrasyonlarla birleştirerek kendine özgü bir sanatsal ifade oluşturabileceğini göstermiştir.

Minyatürlerin detaylı işçiliği ve illüstrasyonların farklı tarzları, sanatçının eserlerine benzersiz bir estetik ve anlam katar. Minyatür ve illüstrasyonun bir arada kullanılması sanatçılara ve izleyicilere çeşitli olanaklar sunar. Her iki sanat türünün birleşimi, görsel

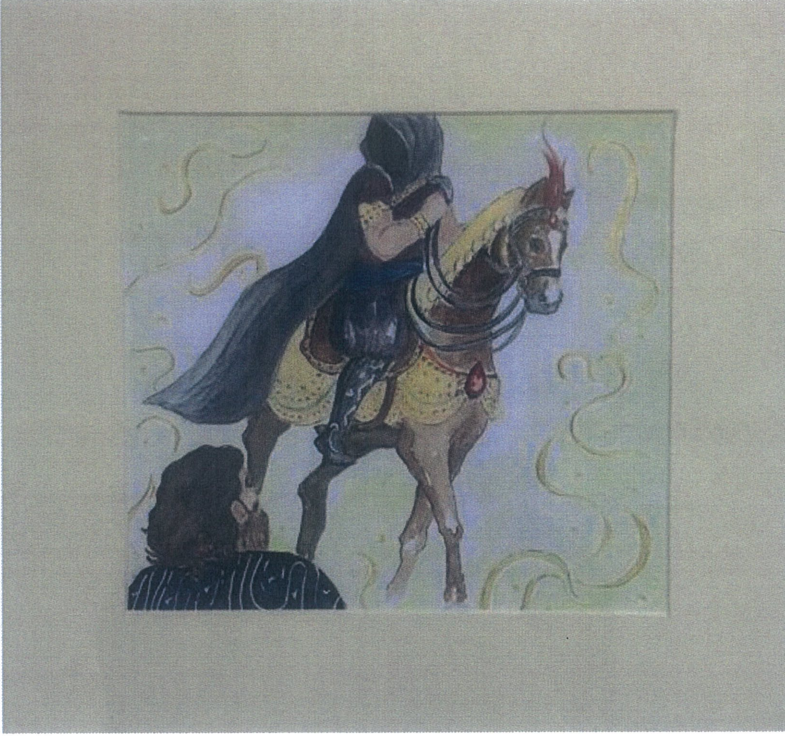
anlatımın gücünü kullanarak eserlerin daha etkileyici ve anlamlı hale gelmesini sağlar. Sanatçılar, kendi yaratıcı vizyonlarına uygun şekilde minyatür ve illüstrasyonları birleştirerek kişisel ve güçlü bir sanatsal ifade yaratabilmesi Araştırma Raporu'nda incelenmiştir.

RESİMLER

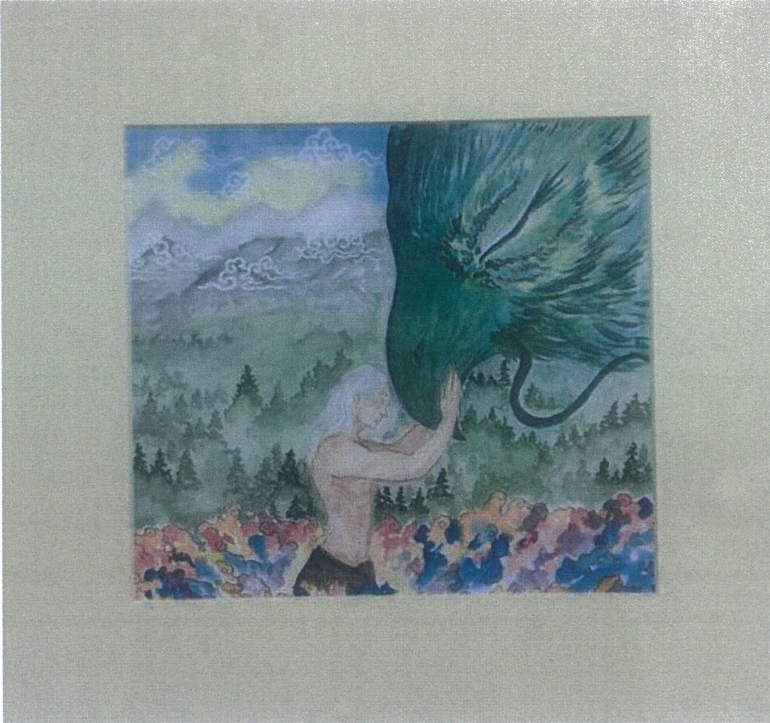
Görsel 1: Miraç DEĞERMENÇİ, “Simurg ve Zal” Karışık Teknik, 2023

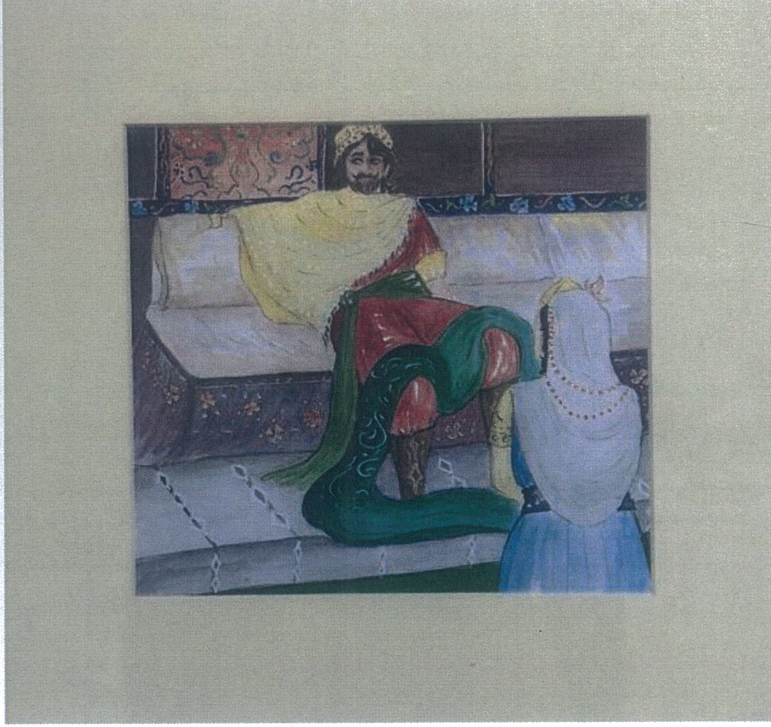
Görsel 2: Miraç DEĞERMENCI, "Sam'ın Rüyası I", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 3: Miraç DEĞERMENCI, "Vedalaşma", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 4: Miraç DEĞERMENCİ, " Müjde ", Karışık Teknik, (20x20), 2023

Görsel 5: Miraç DEĞERMENCİ "Yüzleşme ", Karışık Teknik, (20 x20 cm), 2023

Görsel 6: Miraç DEĞERMENCİ " Genç Sam ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 7: Miraç DEĞERMENCI " Sam'ın Rüyası II ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 8: Miraç DEĞERMENCI " Ağıt ", Karışık Teknik, (20x20 cm),

Görsel 9: Miraç DEĞERMENCI, " Ana Yüreği ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 10: Miraç DEĞERMENCI, "Merhamet ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 11: Miraç DEĞERMENCI, " Affedici Olmak ", Karışık Teknik, (20x20 cm),2023

Görsel 12: Miraç DEĞERMENCI, " Za'ın Annesi ", Karışık Teknik, (20x20 cm),2023

Görsel 13: Miraç DEĞERMENCİ, "Zal ve Dadısı ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 14: Miraç DEĞERMENCİ, " Simurg ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 15: Miraç DEĞERMENCI, " Simurg ve Yavruları ", Karışık Teknik, (20x20 cm), 2023

Görsel 16: Miraç DEĞERMENCI, " Korkma", Karışık Teknik, (20x20 cm),

KAYNAKÇA

Tahir, H., & Behzad, Z. (1953). Minyatürün Tekniği. İlahiyat Fakültesi Dergisi

Çetin, Ö., (2018) MİNYATÜR SANATININ TÜRK GRAFİK TASARIMI ÇERÇEVESİNDE KİTAP İLLÜSTRASYONU OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Karaata, E., (2018) NAZAN ERKMEN İLLÜSTRASYONLARINDA ANADOLU VE MEZOPOTAMYA SANATININ ETKİSİ

Binark, İ. (1978). Türkler 'de Resim ve Minyatür Sanatı. Vakıflar Dergisi.

Elmas, H. (2000) Çağdaş Türk Resminde Minyatür Etkileri, Konya, Arı Yayınevi

Rızayev, N. Hudu Açarı. Azerbaycan Neşriyatı, Bakü, s.135, 1995.

Şen, E., (2018) TASARIM İLKE VE ÖĞELERİNİN MİNYATÜRDE KULLANIMI

Çağlayan, N., (1995) XVI. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ MİNYATÜR SANATI VE KANUNU DÖNEMİ MİNYATÜR SANATÇISI MATRAKÇI NASUH

Yetkin, S.K. (1954). İslam Sanatı Tarihi, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

TDV İslam Ansiklopedisi (t.y.)

Sever, S., (2020) 15. YÜZYIL OSMANLI DÖNEMİ MİNYATÜR SANATI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AND, M. (2002). Osmanlı Tasvir Sanatları I: Minyatür, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, s. 33-34.

Topaklı, A., Kınık, M., (2012) LEVNİ MİNYATÜRLERİNDE İLLÜSTRASYON, AKDENİZ SANAT DERGİSİ, Cilt 5, Sayı 10

YETKİN, S.K., (1984). İslam Ülkelerinde Sanat, İstanbul: Cem Yayınevi

GHORBANZADEH DİZAJI, P., (2022) NAKKAŞ MEHMET SİYAH KALEM'İN GİZEMLİ DEMONİK VARLIKLAR, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel Sanatlar Bölümü

ESİN, E., (2019) Cinlere Ayna Tutan Nakkaş Mehmed Siyah Kalem, Kırmızı Kedi yayınları, s. 144

Diğler, M., (2021) ÇAĞDAŞ TÜRK RESMİNDE ERGİN İNAN VE RESİMLERİNDEKİ FİGÜRATİF ANLAYIŞ

Atalay, M.C., (2012) TÜRK MİNYATÜR SANATININ TASARIM ÖGELERİNİN, TÜRK RESMİNDE VARLIK BULMASI, AKDENİZ SANAT DERGİSİ, 2012, Cilt 5, Sayı 10

GİRAY, K. (2001) Ergin İnan, Türkiye İş Bankası. Kültür Yayınları,

ERSOY, A., (1998) Günümüz Türk Resim Sanatı Bilim Sanat Galerisi: İstanbul

Aytaç, İ., Çıplakkılıç, N., (2019) 1950 ÖNCESİ VE SONRASI TÜRK RESİM SANATININ GELİŞİMİ VE DEVRİM ERBİL, Sanat ve İnsan Dergisi Journal of Art and Human 2019-3(2) | ISSN 1309 -7156|

ELMAS, H., (1998) Çağdaş Türk Resminde Minyatür Etkileri Konya, Konya Valiliği Kültür Müdürlüğü: Konya

DOSTOĞLU, H., MADRA, B., (2000), Erol Akyavaş, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Aladağ, E., (2011), MİNYATÜRDE MEKAN ALGISI VE EROL AKYAVAŞ

ERZEN, J., (1995) Erol Akyavaş; Galeri Nev Sanat Yayınevi: Ankara

Kızılsağak, E., (2014) MİNYATÜRDEN İLLÜSTRASYONA TARİHSEL VE GÜNCEL BİR BAKIŞ

<https://soyleki.com/illustrasyon-nedir-illustrasyon-cesitleri-ve-ornekleri/>

GİKONV, J., (1991) “Graphic Illustration In Black And White” , Desing Press

ÇAKIR, K., (2001) “6-12 Yaş Çocukları İçin Yapılmış İllüstrasyonların Değerlendirilmesi ve Yeni İllüstrasyon Önerileri, On dokuz Mayıs Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun

Yıldırım, M., (2022) KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMINDA İLLÜSTRASYON SANATININ ÖNEMİ VE MİNYATÜR SANATIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Gönüllü, B. (2004). Çocuk Kitaplarında İllüstrasyon. Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı

HORATIUS, Q., (2012) Özbatoğlu, E. çev. Ars Poetika - Şiir Sanatı. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları,

DA VINCI, L., (2007) Paragone: Sanatların Karşılaştırılması. 1.basım, İstanbul: Notos Kitap Yayınevi

ÖZGÜL, M. K. (1997) Resmin Gölgesi Şiire Düştü- Türk Edebiyatında Tablo Altı Şiirleri. 1.Basım, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

ŞENGEL, D., (2002) "Ut Pictura Poesis: Kısa Bir Tarih", Parşömen Kültür Edebiyat Dergisi. Dosya: Resim ve Şiir.

ÖZGEÇMİŞ

MİRAC DEĞERMENCİ (2000-TRABZON)

LİSANS ÖĞRENİMİ (2023)

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ RESİM BÖLÜMÜ